

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
КАФЕДРА ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ

**ТЕОРІЯ, МЕТОДОЛОГІЯ І ПРАКТИКА ОБЛІКУ, ОПОДАТКУВАННЯ Й
АНАЛІЗУ ВИРОБНИЧО-ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ
АГРОБІЗНЕСУ ТА СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ: НОВІ РЕАЛІЇ ТА
ПЕРСПЕКТИВИ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

КОЛЕКТИВНА МОНОГРАФІЯ

Херсон – 2020

УДК 336.221:338.43

О-16

*Рекомендовано до друку Вченою радою ДВНЗ
«Херсонський державний аграрний університет»
(протокол №8 від 28 травня 2020 р.)*

Рецензенти:

**Крюкова Ірина
Олександрівна**

- доктор економічних наук, доцент, завідувач кафедри обліку і оподаткування, Одеський державний аграрний університет

**Маренич Тетяна
Григорівна**

- доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри обліку та аудиту Харківського національного технічного університету сільського господарства ім. П. Василенка

**Плаксієнко
Валерій Якович**

- доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри бухгалтерського обліку Полтавської державної аграрної академії

О-16 Теорія, методологія і практика обліку, оподаткування й аналізу виробничо-економічної діяльності суб'єктів агробізнесу та сільських територій: нові реалії та перспективи в умовах інтеграційних процесів: [колективна монографія] / за заг. ред. Мармуль Л. О. — Херсон: Айлант, 2020. — 332 с.

У колективній монографії розглядаються теоретичні та практичні основи сучасних технологій та майбутнє обліку і оподаткування діяльності підприємств різних галузей економіки в умовах євроінтеграційних процесів, проаналізовано проблемні аспекти та перспективи розвитку контрольно-аудиторської діяльності, досліджено основні тенденції модернізації економіки і стимулювання економічної активності суб'єктів агробізнесу та сільських територій в контексті адаптації до світового розвитку.

Видання передбачене для науковців і практиків у сфері бухгалтерського обліку і оподаткування, контрольно-аудиторської діяльності, агробізнесу, керівників і фахівців підприємств, здобувачів закладів вищої освіти.

УДК 336.221:338.43

ISBN 978-966-630-261-1

© Мармуль Л. О., 2020

2.3	Сучасні теоретичні та методологічні аспекти аудиту (Рагуліна І.І. к.е.н., доцент, Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва, Рагуліна М.М. перекладач, бюро перекладів «Еталон», м. Харків, Україна).....	113
2.4	Організація внутрішньогосподарського контролю розрахунково-касових операцій (Коваль С.В. к.е.н., доцент, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет», м. Херсон, Україна).....	133
2.5	Теоретичні та організаційні основи податкового контролю в Україні (Круковська О.В. к.е.н., доцент, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет», м. Херсон, Україна).....	148
2.6	Порядок здійснення державного нагляду і контролю за додержанням законодавства про працю: новації та зміни (Шепель І.В. к.е.н., доцент, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет», м. Херсон, Україна).....	162
РОЗДІЛ 3 МОДЕРНІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ І СТИМУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ АКТИВНОСТІ СУБ'ЄКТІВ АГРОБІЗНЕСУ ТА СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ В КОНТЕКСТІ АДАПТАЦІЇ ДО СВІТОВОГО РОЗВИТКУ		177
3.1	Інструменти управління соціально-економічною безпекою агропідприємств (Антошкіна Л.І. д.е.н., професор, Антошкін В.К. д.е.н., доцент, Рунчева Н.В. д.е.н., професор, Бердянський університет менеджменту і бізнесу м. Бердянськ, Україна).....	177
3.2	Підвищення економічної ефективності підприємств в умовах євроінтеграційних процесів (Мохненко А.С. д.е.н., професор, Херсонський державний університет, м. Херсон, Україна).....	187
3.3	Методичні засади економічної оцінки конкурентоспроможності галузей тваринництва (Пилипенко К. д.е.н, доцент, Полтавська державна аграрна академія. Полтава, Україна).....	201
3.4	Вплив інвестиційного клімату на формування фінансових та інвестиційних потоків аграрних підприємств (Боровік Л.В. д.е.н., доцент, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет», м. Херсон, Україна).....	213
3.5	Економіко-географічний аналіз динаміки розвитку сільського господарства херсонської області та його модернізація в умовах євроінтеграційних процесів (Бабушкіна Р. О. к. с.-г. н., доцент, Мельниченко С. Г. здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет», м. Херсон, Україна).....	228
3.6	Гендерні аспекти сільського розвитку (Карташова О.Г. к.е.н., доцент, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет», Губа М.І. к.е.н., доцент, Херсонський національний технічний університет, м. Херсон, Україна).....	242

3.2 Підвищення економічної ефективності підприємств в умовах євроінтеграційних процесів

Для сучасного етапу розвитку економіки характерний підвищений інтерес до питань ефективності виробництва продукції, товарів у системі конкурентних відносин.

Дослідження, присвячені питанням підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва свідчать про те, що категорія "ефективність" є дуже складною і багатогранною. Вона відбиває результативність різноманітної людської діяльності в процесі виробництва ними матеріальних і духовних благ. Виходячи з цього ефективність являє собою єдність двох взаємозалежних принципів – максимізації результату, тобто ступеня досягнення поставленої мети і мінімізації витрат живої й упередженої праці, пов'язаних з одержанням результату.

Критерієм економічної ефективності сільськогосподарського виробництва в ринкових умовах є прибуток, а узагальнюючим показником господарської діяльності організації варто вважати рівень рентабельності.

Важливою характеристикою ефективності, стійкого функціонування сільськогосподарських організацій і заставою їх виживання в ринковій економіці є конкурентоспроможність – одна з найбільш важливих категорій ринку.

Ми розділяємо точку зору більшості вчених у тому, що конкурентоспроможність як економічна категорія виражає функціональний результат дії виробників на різних рівнях і сегментах ринку, що повинен відповідати якісним, економічним, організаційним і іншим характеристикам з урахуванням вимог споживачів у визначений період часу.

Умови ринкової економіки, наявність конкурентного середовища змушують учасників ринку приділяти величезну увагу розробці і впровадженню систем якості. Світова практика свідчить про те, що фірми потерпають невдачі через невідповідність якості їхньої продукції очікуванням споживачів. Тому накопичено значний досвід в області менеджменту якості. При цьому слід мати на увазі, що

якісна продукція є одним з основних чинників збільшення прибутку і стабільності функціонування будь-якого господарюючого суб'єкта.

Для ефективного використання землі й організації фермерського господарства необхідно уміти правильно вибрати напрямок своєї діяльності й оцінити виробництво з урахуванням технологічних і організаційно-економічних факторів. У цій ситуації вчені та фахівці бачать необхідність наукового обґрунтування розвитку фермерських господарств.

Сільське господарство країни вступило в такий етап свого розвитку, коли без корінного поліпшення якості продукції не може бути вирішена сьогодні як виробнича, так і соціальна задача. Тому вважаємо за необхідне досліджувати роль параметрів якості в підвищенні ефективності виробництва, виявити вплив різних факторів на поліпшення якості та визначити ефективність її підвищення по конкретних видах продукції. Ця проблема складна і багатогранна. Визначення ролі якості і її місця у процесах виробництва має важливе теоретичне і практичне значення. В економічній літературі проблема підвищення якості продукції вивчається давно [1, С.176]. Однак багато дослідників недооцінюють багатоплановий характер категорії якості, особливо її економічних аспектів. Цим пояснюється недостатня теоретична розробленість питання, від якого багато в чому залежить практичне рішення цієї проблеми.

У процесі історичного розвитку проблема якості в одних випадках розглядалася ізольовано від тих факторів, що її формують [3, С.97], в інших – лише з позиції поліпшення якісних показників засобів виробництва та предметів споживання [4, С.77]. Працівники різних галузей знаходять у якості те, що властиво кожній області знань. Вочевидь тому агрономи, зоотехніки, інженери вважають якість технологічною категорією, соціологи – соціальною, а економісти – економічною. Якщо запитати, що таке якість, можна почути суперечливі судження й пропозиції, що пояснюються складністю розглянутої проблеми, часто відсутністю цілеспрямованої методичної роботи з поліпшення якості продукції. Тому потрібно не тільки фіксувати факти поганої якості продукції, але і докладно аналізувати стан справ і розробляти заходи, спрямовані на постійне підвищення якості.

У сільському господарстві виробництво продукту відбувається за визначеною технологією, тому параметри якості значною мірою залежать від ступеня її досконалості. Так, зміна якості зерна, кормів немислима без високої культури землеробства, використання відповідної агротехніки, оброблення і дотримання технологічних операцій у процесі збирання і переробки. Вплив удосконалювання технологічних прийомів на якість можна простежити при виробництві інших продуктів. Тому категорія якості виступає і як технологічне поняття, значення його суті у цьому смислі дозволяє керувати процесом формування якості.

У виробництві якість виступає також і як економічна категорія. Було б недостатнім підкреслювати лише її технологічну сторону. В економічному плані важливішим є економічний ефект, що виникає в зв'язку зі зміною рівня якості, чим просто вимір якості, як суми споживчих властивостей. Лише отриманий ефект визначає доцільність використання матеріальних і трудових витрат на підвищення якості продукції.

Однак у сільському господарстві важко враховувати ці показники по різновидах сільськогосподарських культур, тому доцільним є вирішити питання ціноутворення. Від удосконалення ціноутворення, правильної диференціації продукції на споживчі вартості багато у чому залежить підвищення ефективності виробництва. Тому якість як економічна категорія, вивчена ще не повною мірою.

У якості продукції втілена її корисність, а завданням будь-якого виробництва є всіляке збільшення виробництва споживчих вартостей й підвищення ступеня їх корисності. Стосовно споживачів, властивості речей насамперед виявляються як корисні за ступенем росту якості продукту. Як відомо, споживча вартість продукту зростає не за допомогою збільшення кількості продукту, а внаслідок підвищення його якості. Це означає, що ступенем споживчої вартості продукту служить якість, що у свою чергу характеризується кількістю визначених корисних властивостей. Так, мірою споживчої вартості кормів є насамперед наявність у них кормових одиниць, протеїну й обмінної енергії у визначеній кількості, що характеризують ступінь їх корисності.

Тому корисність речей, їх здатність задовольняти запити споживачів характеризує якість як соціальну категорію. Соціальну сутність якості потрібно бачити в постійному задоволенні зростаючих потреб людей у різних видах продукції, якість яких з кожним разом поліпшується.

Вивчення сутності якості продукції і факторів її формування в технологічному, економічному, соціальному аспектах дозволяє зрозуміти, що її роль у підвищенні ефективності виробництва величезна.

Для планування натуральних, вартісних показників продукції й оцінки результатів роботи необхідно розробити науково обґрунтовані методи, що враховують мінливі якісні характеристики та властивості продукції. При цьому коректування об'ємних показників із якісними параметрами кінцевої продукції підприємства може стати ефективною формою ув'язування та кращого поєднання інтересів кожного виробничого колективу.

Нам здається, що перерахування об'ємних показників з урахуванням коефіцієнтів, що характеризують якісну сторону продукції, цілком обґрунтовано, якщо поліпшення споживчих властивостей, якості продукції є еквівалентом росту її кількості. Взаємозалежність між кількістю і якістю не можна розглядати спрощено. Оскільки споживачу потрібна не будь-яка продукція, а тільки у визначених, корисних властивостях, вочевидь пріоритет якості уявляється головним. У літературі з цього приводу є різні судження, з деякими з них важко погодитися. Наприклад, Т.Шаталова пише, що "Поліпшення якості продукції завжди означає збільшення її кількості" [5, С.51]. З такого судження виходить, що поліпшення якості визначеної продукції на деяку величину відповідає збільшенню обсягу даних продуктів. При такому підході створюється враження, що є два шляхи задоволення потреб: перший – підвищення якості без кількісного росту, другий – кількісне збільшення виробництва продукції низької якості. У цьому випадку мається на увазі, що підвищена якість завжди перераховується на більш збільшений обсяг продукції гіршої якості.

У цьому зв'язку А.Шафранов для визначення залежності кількості продукції від її якості розглядає кілька методів взаємозалежності [6, С.60]. Один з них

полягає у тому, що з підвищенням якості зростає і кількість виробленої продукції, оскільки поліпшення якості стимулює збільшення потреби у цій продукції. Стосовно до кормів така оцінка означає, що чим краще якість сіна, сінажу, силосу, тим більшу кількість можна реалізувати споживачам, зацікавленим у придбанні фізіологічно корисних і економічно вигідних кормів високої якості.

На наш погляд, така залежність, коли поліпшення якості призводить до зменшення споживання визначеної кількості продукції, також може бути використана при визначенні залежності кількості кормів від їх якості. З економічної точки зору зростання якості є завжди вигідним, тому що при цьому підприємство заощаджує матеріальні ресурси та досягає більш повного задоволення у його відповідних потребах.

Кількість і якість взаємозалежні та впливають один на одного. Трави, прибрані на початку бутонізації, дадуть корма кращої якості, але меншу вагу зібраної маси. Існування такого взаємозв'язку необхідно враховувати у виробництві, тому що це впливає на загальну вартість одиниці корму, а через зниження якості кормів недобирається велика кількість продукції тваринництва і знижується ефективність галузі.

Складність досягнення дослідниками єдиного підходу в трактуванні сутності і ролі якості продукції в підвищенні ефективності виробництва обумовлює необхідність у кожному конкретному випадку мати своє розуміння розглянутого питання. Оскільки якість це явище складне, вона вивчається різними науками. Предметом дослідження економічної науки є результати виробничих відносин між виробниками і споживачами продукції.

У сільському господарстві підвищення якості продукції супроводжується безліччю об'єктивних обмежень технічного, технологічного, організаційно-економічного і соціального характеру. Існує точка зору, відповідно до якої відзначається лише соціальне значення підвищення якості продукції [7, С.68]. Безумовно, в умовах інтенсифікації економіки важливого значення набуває соціальна ефективність. Однак бачити тільки соціальну сторону поліпшення якості, було б неправильним.

Наразі правомірною є й інша думка, яка зводиться до того, що ефективність підвищення якості продукції повинна розглядатися всебічно. При цьому під технічною ефективністю підвищення якості продукції мається на увазі "...співвідношення технічного рівня вітчизняної продукції та світового технічного рівня аналогічної продукції", економічною ефективністю – "...співвідношення економії витрат праці споживача, обумовленої використанням їм продукції підвищеної якості, і витрат праці, витрачених на виробництво цієї продукції", соціальною ефективністю – "...економія вільного часу, обумовлена підвищенням якості використовуваних матеріальних благ у порівнянні з робочим часом на їх виробництво" [8, С.62].

Остання точка зору більш повно охоплює значення підвищення якості і дає підставу зробити висновок про комплексний її характер. Однак і в цих визначеннях, на наш погляд, не відбивається та обставина те, що задоволення потреб у даному виді продукції повинне здійснюватися при найменших витратах усіх видів ресурсів без збитку кількісних параметрів. Наявний обсяг потреби може бути задоволений за рахунок визначеної кількості при заданій його якості.

Таке наукове розуміння й осмислення аналізованої проблеми є особливо важливим для фермерів, оскільки багато хто з них до виробництва сільськогосподарської продукції підходять спрощено, ґрунтуючись на бажаннях і прагненнях. У такій ситуації є необхідність на конкретних видах продукції основних галузей сільськогосподарського виробництва показати фермерам вплив параметрів якості на підвищення ефективності фермерського виробництва і визначення економічного ефекту підвищення якості цих продуктів. Такі дослідження нами проведені на прикладі вирощування овочів.

Рівень ефективності і конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції залежить від наступних факторів, що впливають на обсяги виробництва продукції, якість, собівартість і ціну продукції (рис. 1).

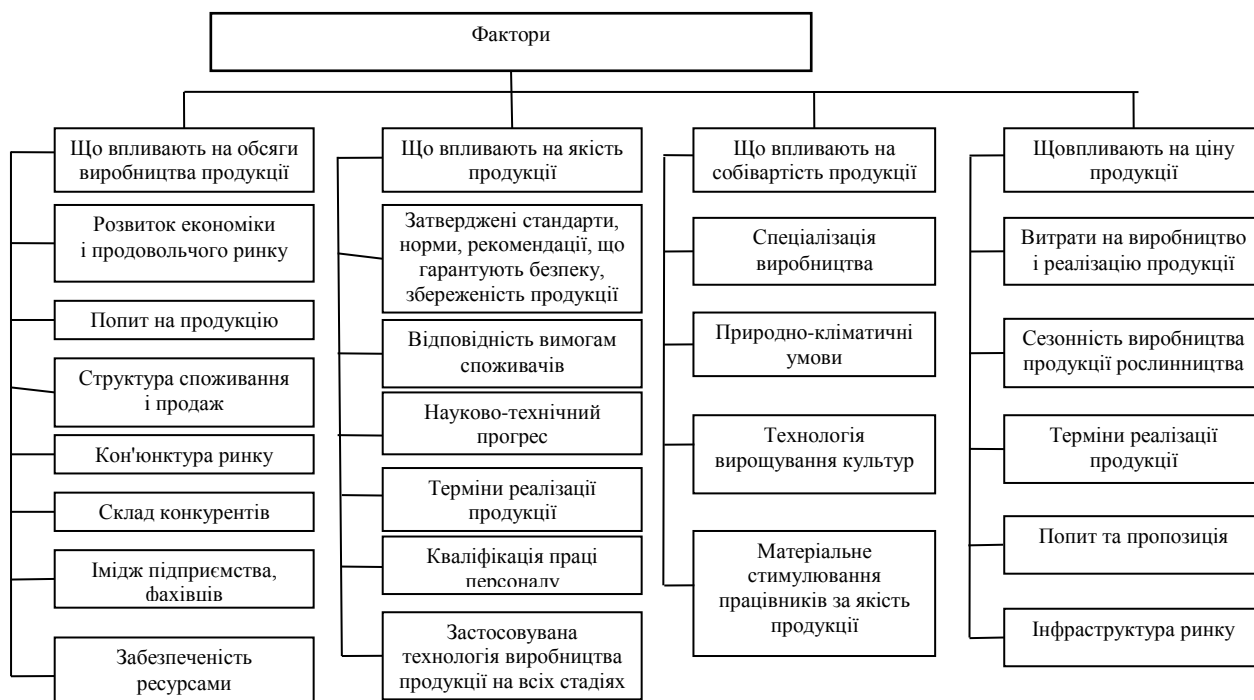

Рис. 1. Класифікація факторів ефективності і конкурентоспроможності продукції

Для того, щоб продукція фермерських господарств була конкурентоспроможною слід виробляти продукти високої якості, знижувати витрати виробництва, удосконалювати всю систему збуту овочів.

Результати проведених досліджень дозволили установити тісний взаємозв'язок ефективності і конкурентоспроможності з якістю кінцевої продукції, цінами, що знаходять своє відображення у виборі системи якості продукції рослинництва (на прикладі овочів). Остання містить у собі всі етапи життєвого циклу овочевої продукції, від розробки технологій її вирощування до реалізації і переробки (рис. 2).

В умовах ринку висока ефективність виробництва овочів можлива тільки при наявності економічно обґрунтованої системи цін і ціноутворення, оскільки ціна встановлюється у відповідності не тільки з ринковою рівновагою, але і з рівновагою між витратами на виробництво овочевої продукції й економічних можливостей кожного товаровиробника. Для товаровиробника – фермерського господарства важливо, щоб ціни реалізації дозволяли отримувати прибуток і проводити розширене відтворення. Дослідження показали, що розмір прибутку

можна підвищити, використовуючи операційний леве́рідж, тому що він дозволяє з'ясувати ступінь і напрямки впливу динаміки цін під впливом інфляції і натурального обсягу продажів, що залежить від коливань кон'юнктури ринку, на розмір одержуваного прибутку. У реальних умовах, як правило, відбувається одночасна зміна і цін, і натурального обсягу продажів, причому обидва фактори можуть діяти різноспрямовано.

Рис. 2. Етапи життєвого циклу формування якості овочевої продукції

Аналіз зміни прибутку від продажів овочів, з використанням цінового і натурального операційного леве́ріджа дозволяє вибрати прийнятний для овочівницького фермерського господарства варіант розвитку, а при умовах, що змінилися, відкоригувати натуральний і ціновий індекси в межах наявних можливостей (табл. 1).

Результати аналізу показали, що зниження ціни на 10% спричиняє збитковість виробництва і реалізації овочів, а підвищення на 10% дозволяє одержати більше прибутку і рентабельність вище. Разом з тим, підвищення ціни

на 10% знижує попит на 15%, що відповідно впливає на зменшення грошового виторгу. Здійснення правильної цінової політики буде сприяти максимізації прибутку підприємства і поліпшенню його фінансового стану. У ОФГ "Тетяна" переважає ринковий метод ціноутворення, тобто враховується попит на овочеву продукцію підприємства.

Таблиця 1

Вплив зміни цін на рентабельність овочівництва в об'єднанні фермерських господарств (ОФГ) "Тетяна" Високопільського району Херсонської області

Показник	I варіант*	2019 г.	II варіант*
Ціна реалізації 1 ц, грн.	354	393	432
Обсяг продаж, ц	11573	10050	8542
Виручка від реалізації продукції, тис. грн.	4085	3947	3690
Сукупні затрати, тис. грн.	4110	3740	3369
в тому числі:			
постійні	1271	1271	1271
змінні	2839	2469	2098
Маржинальний доход, тис. грн.	1246	1478	1592
Частка маржинального доходу	0,30	0,37	0,43
Прибуток (збиток) від продажу продукції, тис. грн.	-25	207	321
Беззбиткових об'єм продаж:			
тис. грн.	4236	3435	2956
ц	10957	8046	6833
Рентабельність продаж, %	-0,6	5,5	9,5
Строк окупності постійних затрат, міс.	12,4	10,4	9,6

I варіант – зниження цін на 10%, II варіант – підвищення цін на 10%

В області склалися різні організаційно-правові форми господарювання підприємств, що дають можливість вирощувати овочі з різним рівнем економічної ефективності виробництва. Проведені дослідження показали, що ОФГ "Тетяна" одержало прибутку більше і показник рентабельності вище процентних пункти, ніж у сільськогосподарських виробничих кооперативах.

Економічна ефективність виробництва овочевих культур визначається не тільки організаційно-правовою формою господарювання, але і розміром.

Найефективнішим є виробництво томатів, врожайність у середньому по господарствах склала 68,6 ц з 1 га, при цьому собівартість 1 ц відносно низька. У групі, де площа посіву понад 20 га, врожайність томатів склала 75,3 ц з 1 га, тоді як у групі з площею посіву 5 га врожайність дорівнює 58,9 ц з 1 га.

Отримані дані аналізу стану овочівництва й окремих овочівницьких господарств Херсонської області показують доцільність розробки рекомендацій для підвищення ефективності виробництва і конкурентоспроможності овочів.

В умовах ринкової економіки одним із заходів підвищення ефективності виробництва овочів є спеціалізація і раціональне поєднання галузей для виробництва конкурентоспроможної продукції. Під спеціалізацією організації розуміють зосередження її діяльності на виробництві визначеного виду або видів продукції, що буде на ринку конкурентоспроможною.

Проведені дослідження дозволили визначити для ОФГ "Тетяна" рівень спеціалізації на основі наступної формули:

$$K_c = \frac{100}{\sum U_m(2i-1)} = \frac{100}{87(2.1-1) + 20(2.2-1) + 3(2.3-1)} = 0,6. \quad (1)$$

де K_c - коефіцієнт спеціалізації;

U_t - питома вага окремих галузей в обсязі товарної продукції;

i - порядковий номер окремих галузей по питомій вазі товарної продукції в ранжированому ряду.

У результаті розрахунку отримана величина коефіцієнту 0,6, що означає високий ступінь спеціалізації виробництва томатів.

Удосконалення розміщення і спеціалізації сприяє збільшенню виробництва овочевої продукції і підвищенню її якості при мінімальних витратах праці і засобів, зміцненню економіки фермерського господарства, підвищенню ефективності і конкурентоспроможності виробництва (табл. 2)

Таблиця 2

Вплив спеціалізації на економічну ефективність вирощування томатів у сільськогосподарських організаціях Херсонської області, 2019 р.

Показник	Частка площі посіву томатів у загальній посівній площі, %				В середньому
	до 60	60,1-70,0	70,1-80,0	вище 80	
Кількість господарств у групі	9	3	6	13	8
Площа посіву в середньому по групі, га	4,5	11,0	17,3	45,0	19,5
Урожайність, ц/га	71,6	73,1	74,6	75,3	73,7
Собівартість 1 ц томатів, грн.	63,8	94,5	56,5	62,8	69,4
Прямі затрати праці на 1 ц томатів, чол.-ч.	5,39	6,20	5,17	5,12	5,47
Валовий збір томатів, ц	322,2	804,1	12406,0	3388,5	1451,4
Рентабельність, %	38,2	41,5	46,3	91,9	54,4

Наукове обґрунтоване розміщення овочевих культур передбачає їхню обробку в таких природно-економічних зонах, що краще відповідають біологічним особливостям культур. При цьому одержують найбільшу врожайність овочів при найменших витратах, виключаються перевезення на великі відстані, забезпечується більш повне задоволення потреби населення у свіжій і переробленій овочевій продукції. Наші дослідження показали, що для вирощування визначених овочевих культур потрібні спеціалізовані території, де ґрунтово - кліматичні умови для них більш сприятливі.

У процесі досліджень установлена необхідність тісного взаємоув'язування між господарствами, районами, що виробляють сировину і місцем розташування переробних організацій.

Одним з напрямків підвищення конкурентоспроможності овочів є селекційний процес, що орієнтований на створення гетерозисних гібридів, використання яких істотно підвищить врожайність і якість овочівницької продукції, дозволить швидко реалізувати переваги нових генетичних донорів, одержання гетерозисного ефекту по ряду адаптивно значимих і господарсько-коштовних ознак.

Підвищення толерантності гібридів до хвороб і шкідників значно знижує пестицидне навантаження на рослини, зменшує ступінь економічного й екологічного ризику, високих витрат технологічних факторів інтенсифікації овочівництва.

Для підвищення ефективності і конкурентоспроможності овочів, завоювання відповідного сегмента ринку для виробленої овочевої продукції необхідно розвивати маркетингову діяльність.

На практиці необхідно чітко досліджувати ринок, вивчаючи і дотримуючись поєднання форм і методів торгівлі, діяльності господарств-конкурентів з аналізом попиту, пропозиції, вимог споживача до товару. Однією з форм торгівлі є заготівельна організація (оператор), що проводить вивчення ринку, здійснює закупівлю і реалізує овочеву продукцію, бере участь у торгах, укладає угоди і здійснює постачання в бюджетні установи та ін.

Для розвитку конкурентоспроможності овочевої продукції необхідне створення консультаційно-маркетингового центру (КМЦ), основними функціями якого є надання інформаційних і аналітичних послуг в аграрній сфері, організація і проведення електронних торгів, здійснення раціональних фінансових торгових операцій.

Для обґрунтування економічної доцільності використання послуг КМЦ фермерським господарствам проведений розрахунок показників на матеріалах ОФГ "Тетяна" (табл. 3).

Оцінка вигідності використання послуг КМЦ у роботі ОФГ "Тетяна"
(на прикладі виробництва і реалізації овочів), 2019 р.

Показник	Без послуг КМЦ	З урахуванням послуг КМЦ
Обсяг реалізації, т	7339	7339
Ціна реалізації 1 ц, грн.	590	710
Виручка від продаж, тис.грн.	43306	52107
Виробнича собівартість, тис.грн.	28172	28172
Комерційні витрати, тис.грн.	1533	1426
Вартість послуг КМЦ, тис.грн.	×	50
Повна собівартість, тис.грн.	29705	29598
Маржинальний доход, тис. грн.	21445	30246
Прибуток, тис.грн.	13601	22509
Рівень рентабельності, %	72,2	102,2
Поріг рентабельності, тис.грн.	12749	10881

Аналіз табл. 3 показує, що при використанні в ОФГ «Тетяна» послуг консультативно-маркетингового центру спостерігається підвищення ефективності міжгалузевих зв'язків, скорочення трансакційних витрат на 7,2%, збільшення виторгу за рахунок реалізації продукції за цінами, що перевищує їх рівень, пропонований регіональними торгово-закупівельними організаціями на 20%, що обумовлює зростання прибутку в 1,7 рази. Поріг рентабельності при цьому знизився на 1868 тис. грн., тобто при використанні послуг КМЦ обсяг продажів, що перевищує 12749 тис. грн., беззбитковий і рентабельний. Таким чином, доцільність і необхідність використання КМЦ очевидна.

Розроблена методика обґрунтування розмірів та оптимальної галузевої структури фермерських господарств з попереднім визначенням їх спеціалізації, яка дозволяє реалізувати економіко-математичну модель фермерського господарства, проводити багатоваріантні розрахунки в короткі терміни, що особливо необхідно за умов ринкової економіки. Визначені сім основних напрямів спеціалізації, найбільш характерних для фермерських господарств

Херсонської області: виробництво зерна; зерна та соняшнику; зерна та цукрових буряків; овочів; молока; м'яса великої рогатої худоби; м'яса свиней. Результати проведених досліджень дозволили установити тісний взаємозв'язок ефективності і конкурентоспроможності з якістю кінцевої продукції, цінами, що знаходять своє відображення у виборі системи якості продукції рослинництва (на прикладі овочів), яка містить у собі всі етапи життєвого циклу овочевої продукції, від розробки технологій її вирощування до реалізації і переробки.

Список використаних джерел

1. Зіновчук В. В. Організаційні основи сільськогосподарського кооперативу.- 2-е вид., перероб. і доп. / В. В. Зіновчук.- К.: Логос, 2001.- 254 с.
2. Мохненко А.С. Виникнення, еволюція та сутність фермерських господарств / А.С. Мохненко / Таврійський науковий вісник. – Херсон, 2009. – № 62. – С. 299-306.
3. Четыркин Е. М. Диверсификация и риск / Е. М. Четыркин // Финансовый анализ производственных инвестиций.- М., 1998.- С. 96-115.
4. Чудаков А. Б. Внутрифирменные факторы предпринимательского успеха / А. Б. Чудаков // Экономика и коммерция.- 1996.- №4.- С. 77-84.
5. Шаталова Т. Ресурсный потенциал и размеры сельскохозяйственных предприятий / Т. Шаталова // АПК: экономика, управление.- 1999.- №7.- С. 49-57.
6. Шафронов А. Факторы роста эффективности и устойчивости сельскохозяйственных предприятий / А. Шафронов // АПК: экономика, управление.- 1999.- №1.- С. 59-60.
7. Шевелев С. О. Формування та рангування мети / С. О. Шевелев // Диверсифікація у сільськогосподарському виробництві: темат. добірка.- К.: Центральна наукова сільськогосподарська бібліотека, 1999.- С. 67-69.
8. Шелковников Н. Эффективность новых форм хозяйствования / Н. Шелковников // АПК: экономика, управление.- 1994.- №4.- С.62-63.
9. Mokhnenko A. Formation of account of reservoir expenses model / I.Perevozova, A.Mokhnenko, L.Mykhailyshyn, O.Stalinska, O.Vivchar // Academy of Accounting and Financial Studies Journal. – London, 2019. – № 23. – Special Issue 2. – Access mode: <https://www.abacademies.org/articles/formation-of-account-of-reservoir-expenses-model-8224.html>

Наукове видання

**ТЕОРІЯ, МЕТОДОЛОГІЯ І ПРАКТИКА ОБЛІКУ,
ОПОДАТКУВАННЯ Й АНАЛІЗУ ВИРОБНИЧО-
ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ АГРОБІЗНЕСУ ТА
СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ: НОВІ РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ В
УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

КОЛЕКТИВНА МОНОГРАФІЯ

ISBN 978-966-630-261-1

За загальною редакцією д.е.н., професора Л.О. Мармуль
Відповідальний за випуск – А.Ж. Сакун
Технічний редактор – Дудченко С.Г.

Віддруковано з готових оригінал-макетів.
Підписано до друку 29.05.2020 р. Формат 60 x 84 1/16.
Папір офсетний. Друк різнографія. Гарнітура Times New Roman.
Ум. друк. арк. 20,75. Наклад 300 прим.

Віддруковано в ТОВ “Айлант”,
73000, Україна, м. Херсон, пров. Пугачова, 5/20.
Свідоцтво про реєстрацію ХС №1 від 20.08.2000 р.
Тел.: 050-396-08-91.